

Byla C-8/22**Pagal Teisingumo Teismo procedūros reglamento 98 straipsnio 1 dalį
pateikto prašymo priimti prejudicinį sprendimą santrauka****Gavimo data:**

2022 m. sausio 5 d.

Prašymą priimti prejudicinį sprendimą pateikęs teismas:

Conseil d'État (Belgija)

Sprendimo dėl prašymo priimti prejudicinį sprendimą priėmimo data:

2021 m. gruodžio 2 d.

Apeliantas:

XXX

Kita apeliacinio proceso šalis:

Commissaire général aux réfugiés et aux apatrides

I. Pagrindinės bylos dalykas

1. Ieškovas prašo panaikinti 2019 m. rugpjūčio 26 d. *Conseil du contentieux des étrangers* (Užsieniečių ginčų taryba, Belgija, toliau – CCE) priimtą sprendimą (toliau – skundžiamas sprendimas).

II. Trumpas faktinių aplinkybių ir proceso pagrindinėje byloje aprašymas

2. 2007 m. vasario 23 d. *Commissariat Général aux Réfugiés et Apatrides* (Pabėgėlių ir asmenų be pilietybės reikalų generalinis komisariatas, toliau – kita bylos šalis arba CGRA) pripažino pareiškėją pabėgėliu.
3. 2010 m. gruodžio 20 d. *Cour d'assises de Bruxelles* (Briuselio prisiekusiųjų teismas) skyrė jam 25 metų laisvės atėmimo bausmę.
4. 2016 m. gegužės 4 d. kita bylos šalis, vadovaudamasi 1980 m. gruodžio 15 d. *Loi sur l'accès au territoire, le séjour, l'établissement et l'éloignement des étrangers* (Įstatymas dėl užsieniečių atvykimo į šalies teritoriją, gyvenimo, įsikūrimo šalyje

ir išsiuntimo iš jos, toliau – 1980 m. gruodžio 15 d. įstatymas) 55 /3/1 straipsniu, panaikino jo pabėgėlio statusą. Šio straipsnio 1 dalyje nustatyta: „Pabėgėlių ir asmenų be pilietybės reikalų generalinis komisaras gali panaikinti pabėgėlio statusą, jei užsienietis, įsiteisėjusiu nuosprendžiu nuteistas už labai sunkų nusikaltimą, kelia pavojų visuomenei arba jeigu yra pagrįstų priežasčių manyti, kad jis kelia pavojų nacionaliniam saugumui.“

- 5 Apeliantas pateikė skundą CCE, jį skundžiamu sprendimu jį atmetė.

III. Svarbiausi pagrindinės bylos šalių argumentai

I. Apeliantas

- 6 Pirmąjį pagrindą apeliantas grindžia 2011 m. gruodžio 13 d. Europos Parlamento ir Tarybos direktyvos 2011/95/ES dėl trečiųjų šalių piliečių ar asmenų be pilietybės priskyrimo prie tarptautinės apsaugos gavėjų, vienodo statuso pabėgėliams arba papildomą apsaugą galintiems gauti asmenims ir suteikiamos apsaugos pobūdžio reikalavimų (OL L 337, 2011, p. 9) 14 straipsnio, 1980 m. gruodžio 15 d. įstatymo 55/3/1 straipsnio, taip pat Belgijos ir ES teisėje įtvirtinto proporcingumo principo pažeidimais.
- 7 Apeliantas tvirtina, kad, CCE teigimu, jis turėtų įrodyti, jog, nepaisant tokio apkaltinamojo nuosprendžio, jis nekelia ar nebekelia pavojaus visuomenei.
- 8 Apeliantas ginčija šiuos CCE argumentus. Nei ankstesnių nuosprendžių buvimas, nei aplinkybė, kad CGRA priėmė sprendimą, nenulemia įrodinėjimo pareigos perkėlimo. CCE turėjo iškelti klausimą dėl Belgijos įstatymų leidėjo ir Sąjungos teisės aktų leidėjo ketinimų. Iš tikrųjų Belgijos įstatymų leidėjas neketino įtvirtinti, jog nuteisimo pakanka, kad grėsmė būtų įrodyta arba kad būtų sukurta kokia nors šiuo metu iškilusios grėsmės prezumpcija; atvirkščiai, turi būti įvykdytos dvi sąlygos: nuteisimas už itin sunkų nusikaltimą ir keliamas pavojus visuomenei. Tačiau tam, kad suinteresuotasis asmuo keltų pavojų nacionaliniam saugumui, nuteisimas nėra būtinas.
- 9 Kadangi 1980 m. gruodžio 15 d. įstatymo 55/3/1 straipsnio 1 dalis ir Direktyvos 2011/95 14 straipsnio 4 dalis suformuluotos skirtingai, nacionalinės teisės nuostatos aiškinimas turi atitikti Sąjungos teisę. Direktyvos 2011/95 14 straipsnio 4 dalyje nustatyta: „Valstybės narės gali panaikinti statusą, kurį pabėgėliui suteikė [v]yriausybė, administracinė, teisminė arba pusiau teisminė institucija, arba nutraukti ar atsisakyti pratęsti jo galiojimą, kai: a) yra rimtų priežasčių laikyti jį keliančiu pavojų valstybės narės, kurioje jis yra, saugumui; b) jis yra galutiniu teismo sprendimu nuteistas už itin sunkų nusikaltimą ir kelia pavojų tos valstybės narės visuomenei“. Taigi Sąjungos teisės nuostatoje labiau akcentuojamos dvi kumuliacinės sąlygos (nuteisimas ir pavojus).
- 10 Taigi, apelianto teigimu, nagrinėjant bylą CCE, CGRA turėjo įrodyti, kad apeliantas kelia pavojų visuomenei, o to jis negalėjo padaryti tiesiog remdamasis

apkaltinamuoju nuosprendžiu. Be to, CCE turėjo tinkamai pagrįsti savo poziciją dėl grėsmės, kurią kelia suinteresuotasis asmuo, atsižvelgdama į visą informaciją, o to, kad praeityje priimtas apkaltinamasis nuosprendis, negalėjo pakakti ar net įtvirtinti kokios nors prezumpcijos, kurią suinteresuotieji asmenys turi paneigti, kad nebūtų panaikintas jų statusas. Atrodo, CCE mano, jog CGRA turi įrodyti ne tai, kad įvykdytos abi kumuliacinės sąlygos, o tik tai, kad suinteresuotasis asmuo gali bandyti įrodyti, jog, nepaisant apkaltinamojo nuosprendžio, jis nekelia pavojaus.

- 11 Bet kuriuo atveju CCE turėjo patikrinti generalinio komisaro pateiktus įrodymus ir išnagrinėti dabartines apelianto nurodytas aplinkybes. Tačiau CGRA mini 2006 m. įvykdytas nusikalstamas veikas, o to negali pakakti dabartinei padėčiai analizuoti.
- 12 Sąjungos jurisprudencijoje, susijusioje su 2008 m. gruodžio 16 d. Europos Parlamento ir Tarybos direktyvos 2008/115/EB dėl bendrų nelegaliai esančių trečiųjų šalių piliečių grąžinimo standartų ir tvarkos valstybėse narėse (OL L 348, 2008, p. 98) 7 straipsnio 4 dalimi, nustatyti pagrindiniai kriterijai, pagal kuriuos administracija nustato, kad užsienietis kelia „pavojų“, susiję su proporcingumo principu ir būtinybe individualiai išnagrinėti konkretų atvejį. Apeliantas remiasi 2015 m. birželio 11 d. Sprendimu *Zh. ir O.* (C-554/13, EU:C:2015:377). Be to, Teisingumo Teismo jurisprudencijoje Direktyva 2008/115 siejama su 2013 m. birželio 26 d. Europos Parlamento ir Tarybos direktyva 2013/33/ES, kuria nustatomos normos dėl tarptautinės apsaugos prašytojų priėmimo (OL L 180, 2013, p. 96). Nagrinėjamoje byloje tai yra reikšminga „pabėgėlių teisės“ aspektu.
- 13 Apelianto teigimu, Direktyvos 2011/95 14 straipsnio 4 dalyje nurodydamas, kad atitinkamas užsienietis buvo nuteistas ir kelia pavojų, Sąjungos teisės aktų leidėjas neleidžia preziumuoti pavojaus remiantis ankstesniu apkaltinamuoju nuosprendžiu; atvirkščiai, jis nustato dvi skirtingas kumuliacines sąlygas, kurias valdžios institucija turi įrodyti grįsdama savo sprendimą: nuteisimą už labai sunkų nusikaltimą ir pavojaus visuomenei buvimą. Jeigu pavojus būtų laikomas įrodytu remiantis vien apkaltinamuoju nuosprendžiu, Direktyvos 2011/95 14 straipsnio 4 dalies b punktas būtų suformuluotas kitaip: jame būtų kalbama ne apie pavojingumą visuomenei, o tikrai apie nuteisimą, ir galbūt vietoj žodžio „kai“ [jis <...> nuteistas] būtų vartojami žodžiai „dėl to, kad“ arba „nes“ [jis <...> nuteistas].
- 14 Taigi reiktų Teisingumo Teismo paklausti, ar pagal Direktyvos 2011/95 14 straipsnio 4 dalį, siejamą tik su proporcingumo principu, draudžiama tokia nacionalinių teismų praktika, pagal kurią pavojus visuomenei preziumuojamas dėl nuteisimo už labai sunkų nusikaltimą, o nuteistas užsienietis turi įrodyti, kad jis nekelia pavojaus visuomenei.
- 15 Antra, apelianto teigimu, CGRA taip pat motyvuoja savo poziciją nurodydamas, kad *tribunal de l'application des peines* (bausmių skyrimo teismas, toliau – TAP) mano, kad, nors apelianto keliamas pavojus yra sumažėjęs, jis „neatmestinas“, ir kad TAP „atsižvelgia į potencialaus pavojaus buvimą“ ir „taiko priemones, kad

užkirstų kelią šio pavojaus materializavimuisi“, jeigu apeliantas būtų lygtinai paleistas. Kadangi apelianto keliama grėsmė turi būti bent jau konkreti ir pakankamai reali, šių argumentų nepakanka, kad būtų galima manyti, jog CCE pagrįstai laikė pavojų įrodytu, o tai reikštų, kad nustatyta pavojingumo riba yra nepagrįstai žema ir neatitinka proporcingumo principo. Klausimas, ar pavojus yra pakankamai teisiškai įrodytas, kai teismas mano, kad šis pavojus yra „neatmestinas“ arba „potencialus“, yra ne fakto, o teisės klausimas.

- 16 2015 m. birželio 11 d. Sprendime *Zh. ir O.* (C-554/13, EU:C:2015:377, 60 punktas) Teisingumo Teismas konstatavo, kad „[Direktyvos 2008/115] 7 straipsnio 4 dalyje numatyta „pavojaus viešajai tvarkai“ sąvoka bet kuriuo atveju reiškia, kad, be socialinės tvarkos sutrikdymo, kurį sukelia bet koks įstatymo pažeidimas, kyla reali, faktinė ir pakankamai rimta grėsmė pagrindiniam visuomenės interesui“. Nagrinėjamu atveju CCE sprendimo motyvuose tokia riba nepasiekta.
- 17 Be to, tame pačiame sprendime Teisingumo Teismas iš esmės konstatavo, kad nuteistam užsieniečiui inkriminuojama grėsmė turi būti nagrinėjama atsižvelgiant į jo individualią padėtį ir į visas reikšmingas aplinkybes, kaip antai praėjusį laiką ir kontekstą. Tačiau skundžiamame sprendime CCE tvirtina, kad nesupranta, kaip remiantis įvairiais argumentais, susijusiais su apelianto reintegracijos į visuomenę pastangomis, galima įrodyti, jog jis nekelia pavojaus visuomenei. Be to, CCE neatsako į apelianto argumentus, susijusius su laikotarpiu, praėjusiu nuo jo apkaltinamojo nuosprendžio priėmimo, nei į argumentus, kad veika, už kurią jis nuteistas, buvo padaryta tuo metu, kai jis buvo nepilnametis ir neturėjo jokių ryšių ar pajamų, o šiandien taip nebėra, kad šiuo metu jis nebeturėtų priklausomybių, kad įkalinimo vietoje jis elgėsi gerai ir kad jo stebėseną po paleidimo vyksta sklandžiai. Darytina išvada, kad CCE sprendimą dėl apelianto pavojingumo priėmė neatsižvelgdama į visus dabartinius veiksnius.
- 18 Taigi reikėtų paklausti Teisingumo Teismo, ar pagal Direktyvos 2011/95 14 straipsnio 4 dalį, tiek nagrinėjamą atskirai, tiek siejamą su proporcingumo principu, institucija privalo įrodyti, kad užsieniečio keliama grėsmė yra reali, esama, pakankamai rimta ir susijusi su pagrindiniu visuomenės interesu, atsižvelgdama į visas bylos aplinkybes, visų pirma į atitinkamo užsieniečio pastangas ir bandymus reintegrotis po nuteisimo, ir į tai, kad nebeliko kriminogeninės aplinkos, kurioje užsienietis praeityje darė nusikaltimus.

II. Kita bylos šalis

- 19 Kitos šalies teigimu, iš parengiamųjų dokumentų matyti, kad projekto versijoje prancūzų kalba žodžiai „faisant l’objet d’une condamnation définitive pour une infraction particulièrement grave“ buvo pakeisti formuluote „ayant été condamné définitivement pour une infraction particulièrement grave“ („yra įsiteisėjusiu nuosprendžiu nuteistas už labai sunkų nusikaltimą“), siekiant pabrėžti ryšį tarp galutinio nuteisimo už labai sunkų nusikaltimą ir iš jo kylančio pavojaus visuomenei (žr. *Doc. parl., Ch. repr., sess. ord. 2015/2015, Nr.º1197/01, p. 18*).

Taigi akivaizdu, kad Belgijos teisės aktų leidėjas siekė nustatyti ryšį tarp asmens pavojingumo visuomenei ir to, kad jis buvo nuteistas už labai sunkų nusikaltimą, ir kad, Sąjungos teisės aktų leidėjo nuomone, tam, kad pabėgėlis būtų laikomas keliančiu grėsmę valstybės narės visuomenei, jis turi būti nuteistas paskutinėje instancijoje. Tai visiškai nereiškia, kad vien dėl apkaltinamojo nuosprendžio pavojus turi būti laikomas įrodytu.

- 20 Iš skundžiamo sprendimo teksto matyti, kad CCE, pirma, atsižvelgė į tai, jog apeliantas buvo nuteistas už labai sunkų nusikaltimą, ir, antra, iškėlė klausimą, ar dėl šios aplinkybės jis šiuo metu kelia pavojų visuomenei. CCE pažymėjo, kad, nepaisant tokio apkaltinamojo nuosprendžio, suinteresuotasis asmuo prireikus turi įrodyti, kad nekelia arba nebekelia pavojaus visuomenei. CCE taip pat konstatavo, kad apeliantas buvo nuteistas už itin sunkų nusikaltimą ir kad pabėgėlio keliamo pavojaus visuomenei vertinimas turi būti atliekamas atsižvelgiant į ypatingą padaryto nusikaltimo sunkumą, o tai visiškai atitinka įstatymą.
- 21 Iš skundžiamo sprendimo teksto taip pat matyti, jog CCE išnagrinėjo apelianto pateiktus įrodymus, siekdama įvertinti, ar, nepaisant šio nuteisimo už labai sunkų nusikaltimą, jis vis dar kelia pavojų visuomenei. Priežastys, dėl kurių buvo atmesti apelianto skundo pagrindai, matyti iš viso sprendimo, o CCE aiškiai motyvavo, kodėl manė, kad pavojus, kurį kelia apeliantas, vis dar aktualus. Šį vertinimą turi atlikti bylą iš esmės nagrinėjantis teismas.
- 22 Dėl proporcingumo principo pažymėtina, kad 2010 m. lapkričio 9 d. Sprendime *B ir D* (C-57/09 ir C-101/09, EU:C:2010:661) Teisingumo Teismas išreiškė nuomonę dėl būtinybės atlikti proporcingumo vertinimą tuo atveju, kai pabėgėlio statusas nesuteikiamas pagal Direktyvos 2011/95 12 straipsnio 2 dalies b arba c punktus. Jis nusprendė, kad toks nesuteikimas susijęs su padarytų veikų sunkumo laipsniu, kuris turi būti toks, kad atitinkamas asmuo negalėtų teisėtai pretenduoti į su pabėgėlio statusu siejamą apsaugą. Jeigu kompetentinga valdžios institucija, vertindama padarytų veikų sunkumą ir suinteresuotojo asmens asmeninę atsakomybę, jau atsižvelgė į visas šias veikas ir šio asmens situaciją apibūdinančias aplinkybes ir priėjo prie išvados, kad turi būti taikoma 12 straipsnio 2 dalis, ji neprivalo atlikti proporcingumo patikrinimo, kuris vėl reikalauja iš naujo įvertinti padarytų veikų sunkumo lygį (109 punktas). Pagal Direktyvos 2011/95 14 straipsnio 4 dalį ir 1980 m. gruodžio 15 d. įstatymo 55/3/1 straipsnio 1 dalį pabėgėlio statuso panaikinimas taip pat siejamas su tam tikru padarytų veikų sunkumo laipsniu, o kadangi teismas, vertindamas veikas, kuriomis grindžiamas toks panaikinimas, jau atsižvelgė į visas bylos aplinkybes, jis neprivalo atlikti naujo proporcingumo vertinimo, reikalaujančio iš naujo įvertinti veikų sunkumo laipsnį. Todėl nereikia šiuo klausimu kreiptis į Teisingumo Teismą.

IV. Prašymą priimti prejudicinį sprendimą pateikusio teismo vertinimas

- 23 Iš skundžiamo sprendimo matyti, kad pagal 1980 m. gruodžio 15 d. įstatymo 55/3/1 straipsnio 1 dalį užsieniečio keliamas pavojus visuomenei kyla dėl jo nuteisimo už labai sunkų nusikaltimą. Vis dėlto CCE mano, kad apeliantas gali įrodyti, jog, nepaisant apkaltinamojo nuosprendžio, jis nekelia arba nebekelia pavojaus visuomenei.
- 24 Taigi CCE nemano, kad CGRA turi įrodyti, jog apeliantas, kuris buvo nuteistas galutiniu nuosprendžiu už labai sunkų nusikaltimą, kelia tikrą, esamą ir pakankamai rimtą pavojų visuomenei. Iš esmės ji mano, kad aplinkybė, jog apeliantas buvo nuteistas už labai sunkų nusikaltimą, iš esmės patvirtina šį pavojų, bet apeliantas gali pateikti įrodymų, kad jis nekelia ar nebekelia tokio pavojaus.
- 25 Pirmuoju apeliacinio skundo pagrindu apeliantas ginčija šią CCE analizę. Jis iš esmės tvirtina, kad būtent kita bylos šalis turi įrodyti, jog jis kelia tikrą, esamą ir pakankamai rimtą pavojų visuomenei, o ne jis pats turi įrodyti, kad nekelia arba nebekelia tokio pavojaus. Jis mano, kad vien nuteisimo už labai sunkų nusikaltimą negali pakakti šiam pavojui įrodyti, nes reikia įrodyti pavojaus pastovumą, taigi ir jo aktualumą. Kalbant konkrečiai, apeliantas teigia, jog nepakanka, kad pavojus būtų potencialus arba kad jo nebūtų galima atmesti – jis turi būti įrodytas. Jis mano, kad siekiant nustatyti, ar pavojumi, kurį jis sukeltų, galima pateisinti jo pabėgėlio statuso panaikinimą, turi būti atliktas proporcingumo įvertinimas.

V. Glaustas prašymo priimti prejudicinį sprendimą pagrindimas

- 26 1980 m. gruodžio 15 d. įstatymo 55/3/1 straipsniu į nacionalinę teisę perkelta Direktyvos 2011/95 14 straipsnio 4 dalis. 1980 m. gruodžio 15 d. įstatymo 55/3/1 straipsniu į nacionalinę teisę perkeltos nuostatos taikymo sritis turi būti nustatyta atsižvelgiant į ją perkeltamos Europos Sąjungos teisės nuostatos taikymo sritį.
- 27 Taigi *Conseil d'État* mano, kad būtina kreiptis į Teisingumo Teismą dėl Direktyvos 2011/95 14 straipsnio 4 dalies išaiškinimo, siekiant nustatyti, ar apelianto kritika yra pagrįsta.

VI. Prejudiciniai klausimai

1. Ar 2011 m. gruodžio 13 d. Europos Parlamento ir Tarybos direktyvos 2011/95/ES dėl trečiųjų šalių piliečių ar asmenų be pilietybės priskyrimo prie tarptautinės apsaugos gavėjų, vienodo statuso pabėgėliams arba papildomą apsaugą galintiems gauti asmenims ir suteikiamos apsaugos pobūdžio reikalavimų 14 straipsnio [4 dalies] b punktas turi būti aiškinamas taip, kad pavojus visuomenei konstatuojamas vien dėl to, jog pabėgėlio statusą turintis asmuo paskutinėje instancijoje buvo nuteistas už itin sunkų nusikaltimą, ar taip,

kad, norint konstatuoti pavojų visuomenei, nepakanka vien fakto, jog tas asmuo paskutinėje instancijoje buvo nuteistas už itin sunkų nusikaltimą?

2. Jeigu vien nuteisimo paskutinėje instancijoje už itin sunkų nusikaltimą nepakanka pavojui visuomenei nustatyti, ar Direktyvos 2011/95/ES 14 straipsnio [4 dalies] b punktą reikia aiškinti taip, jog pagal jį reikalaujama, kad valstybė narė įrodytų, jog apeliantas ir po to, kai buvo priimtas apkaltinamasis nuosprendis, toliau kelia pavojų visuomenei? Ar valstybė narė turi įrodyti, kad šis pavojus yra tikras ir esamas, ar pakanka potencialaus pavojaus buvimo? Ar Direktyvos 2011/95/ES 14 straipsnio [4 dalies] b punktas, vertinamas atskirai arba siejamas su proporcingumo principu, turi būti aiškinamas taip, kad pagal jį pabėgėlio statusas gali būti panaikintas tik tuo atveju, jeigu jo panaikinimas yra proporcingas, o pavojus, kurį kelia šio statuso turėtojas, yra pakankamai rimtas, kad juo būtų galima pateisinti šio statuso panaikinimą?

3. Jeigu valstybė narė neprivalo įrodyti, kad ir po to, kai buvo priimtas apkaltinamasis nuosprendis, apeliantas toliau kelia pavojų visuomenei ir kad šis pavojus yra realus, esamas ir pakankamai rimtas, kad juo būtų galima pateisinti pabėgėlio statuso panaikinimą, ar Direktyvos 2011/95/ES 14 straipsnio [4 dalies] b punktą reikia aiškinti taip, jog pagal jį pavojus visuomenei iš principo konstatuojamas dėl to, kad asmuo, kuriam suteiktas pabėgėlio statusas, paskutinėje instancijoje buvo nuteistas už labai sunkų nusikaltimą, bet tas asmuo gali įrodyti, kad nekelia arba nebekelia pavojaus visuomenei?